

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשעו

ערב שבת קודש

פרשת בהעלותך

י"ג בסיון ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ג בסיוון ה'תשס"ט – כ' בסיוון ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג בסיוון	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם פרק י-יב.	הלי יסודי התורה פרק ד.	מל"ית לה. לח. לו. לז. לד. מג. מד. מ. לט. מא. מה. קעא.
ש"ק	י"ד בסיוון	הלי תשובה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע עג.
א'	ט"ו בסיוון	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"ע עג.
ב'	ט"ז בסיוון	פרק ז-ט.	פרק ז.	מ"ע עג.
ג'	י"ז בסיוון	פרק יו"ד. מה אהבתי וגוי. ספר אהבה והוא ספר שני.. הלי קיי"ש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע עג. י.
ד'	י"ח בסיוון	פרק ג-ד. הלי תפלה וברכת כהנים.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מ"ע י. ה.
ה'	י"ט בסיוון	פרק ב-ד.	פרק י.	מ"ע ה.
ו'	כ' בסיוון	פרק ה-ז.	הלי דעות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו' י"ג בסיוון	2.59	4.08	4.35	5.38	9.05	12.39	1.15	7.43.9	8.11
ש"ק, י"ד בסיוון	2.59	4.08	4.35	5.38	9.05	12.39	1.15	7.44.4	8.12
א', ט"ו בסיוון	2.58	4.07	4.35	5.38	9.05	12.40	1.15	7.44.9	8.12
ב', ט"ז בסיוון	2.58	4.07	4.35	5.38	9.05	12.40	1.15	7.45.3	8.13
ג', י"ז בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.38	9.05	12.40	1.15	7.45.8	8.13
ד', י"ח בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.38	9.05	12.40	1.16	7.46.2	8.14
ה', י"ט בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.38	9.05	12.40	1.16	7.46.7	8.14
ו' כ' בסיוון	2.56	4.07	4.34	5.38	9.05	12.41	1.16	7.47.1	8.15

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מנויטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
בהעלותך	7:07	8:25	7:22	8:27	7:15	8:29	7:23	8:26
שלח	7:10	8:28	7:25	8:31	7:18	8:32	7:26	8:29

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

כוונת הצימאון היא בהמשכת האלוקות למטה

מה בין האהבה שהמשיך אברהם לאהבה של אהרן? • עניין משותף להדלקת המנורה ומתן תורה, ללמדנו כי אור התורה צריך להאיר גם בתוך 'הנחות' העולם • ופיתרון לשאלה: כיצד ניתנה התורה לנשמות כל הדורות יחד, בעוד שרובן הם גלגולי אותן נשמות עצמן?! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ש"נודמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר . . אמר לו ריקה כמה מכוער אותו האיש . . אמר לו . . לך ואמור לאומן שעשאני כו", והיינו, שלגבי מעלת היותו בריאה של הקב"ה ("אומן שעשאני"), הרי גם כיעור היותר גדול (עד כדי כך שהתנא לא היה יכול לסובלו) אינו נחשב לכיעור, ולא עוד אלא שמתעורר ברגש של אהבה אליו - "אוהב את הבריות".

ב. ובפרטיות יותר:

מצינו שעניין האהבה מתייחס לאברהם, כמו שכתוב⁷ "אברהם אוהבי", ובוה נכלל גם עניין המשכת האהבה לכל בני־ישראל, כמבואר בחסידות⁸ בפירוש "אברהם אוהבי", "שהמשיך האהבה לכל ישראל אחריו". אבל אף־על־פי־כן, מתייחס עניין האהבה גם לאהרן, ולא עוד אלא שיש מעלה באהבה דאהרן לגבי האהבה דאברהם.

א. ביאור עניין "בהעלותך את הנרות":
נר - ענינו אור, ואור קשור עם עניין האהבה, כפי שמביא אדמו"ר הזקן בתניא² (מה שכתוב בספרים שלפני זה)³ ש"ואהבת בגימטריא ב' פעמים אור".

וזהו עבודתו של אהרן - "בהעלותך את הנרות" - שהמשיך אהבה אצל כל בני־ישראל. ומשום זה היתה גם הנהגתו של אהרן - בגשמיות באופן של "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות כו"⁴, וכמבואר בתניא⁵ דקאי על אלה ש"נקראים בשם בריות בעלמא", היינו, שמעלתם היחידה היא היותם "בריות" שנבראו על־ידי הקב"ה - על דרך המסופר בגמרא⁶ אודות אחד התנאים

(1) ר"פ בהעלותך.

(2) ספמ"ג.

(3) ראה הנסמן ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ע' רצ).

(4) אבות פ"א מ"ב.

(5) פל"ב.

(6) תענית כ, רע"ב.

(7) ישעי' מא, ח.

(8) ראה ד"ה דבר אל אהרן דלקמן ס"ג.

וזה לשון המאמר¹⁶:

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות גו'. להבין כפל הלשון דבר כו' ואמרת כו' . ולהבין ביאור הדברים הללו יש להקדים בבחינת ומרת אהרן שהוא בבחינת אהבה רבה. וידוע שיש ב' בחינות ומדריגת האהבה, והוא מדריגת אברהם שנאמר בו¹⁷ אברהם אוהבי (לשון פועל, כי אבות סימן לבנים) שהוא שהמשיך האהבה לכל ישראל אחריו. והב' הוא בחינת ומדריגת אהרן שהוא בחינת האהבה רבה, והוא גם כן שהמשיך אהבה רבה זאת לכל נשמות ישראל כו'.

וההפך שבין אהבה דאברהם לאהבה דאהרן יובן על-פי מה שכתוב¹⁸ באברהם הלך ונסוע הנגבה . . ומעתה יש לבאר עניין ובחינת האהבה דאהרן שנקראת בשם אהבה רבה כו'. דהנה אהרן הוא בבחינת כהן גדול שהוא בחינת ורב חסד (ראית חסד ראית חסד, אית חסד עולם, כמו שכתוב¹⁹ כי אמרתי עולם חסד יבנה כו', ואית חסד דאיהו רב חסד דעצמות אור אין סוף ממש), הרי זה בבחינת המשכה מלמעלה למטה (דהיינו שאהרן היה שושבינא דמטרוניתא בבחינת העלאה דנשמות ישראל . . שזהו שכתוב בהעלותך את הנרות כו'. ואהבה זו הוא הנקרא צימאון, כאדם הצמא למים לרות צימאון, דהיינו הצימאון שיהיה המשכות אורות העליונים למטה כמו למעלה כו'). . שיהיה המשכת והתגלות אור העצמות . . עד שיבוא למטה מטה גם בבחינת מקום וזמן הגשמי.

והנה במתן תורה נאמר¹⁶ וידבר אלקים כו' לאמר, דלכאורה לאמר זה מיותר, דהרי כל ישראל שמעו עשרת הדברות. ואיתא בשם הרב המגיד ז"ל¹⁹ שזהו שעל-ידי התורה היה יחוד וחיבור דעשרת הדברות בעשרה מאמרות כו'. וזהו וידבר כו' לאמר כו' . . וזהו שכתוב דבר אל אהרן כו' ואמרת אליו כו', שיהיה החיבור והקשר הדברות למאמרות כו'.

16 כ"ק אדמו"ר אמר שיאמר עתה את תוכן הדברים באופן שיהיה נוח וקל יותר להשומעים, שלא יצטרכו לעמוד, וגם הוא לא יצטרך להטריח את עצמו כו'.
17 תהלים פט, ג.
18 יתרו כ, א.
19 ראה גם מגיד דבריו ליעקב בהוספות ס"ח. וש"נ.

וכללות החילוק ביניהם⁹ - שאהבה דאברהם היא אהבה מוגבלת, כמוכּן ממה שכתוב באברהם "הלוך ונסוע הנגבה"¹⁰, לצד דרום, ששם הוא תוקף החום, ובמדריגה זו היא האהבה דאברהם; מה שאין כן האהבה דאהרן היא אהבה בלתי מוגבלת, שנמשכת בכל מקום, כאמור, "אוהב את הבריות".

וכיוון שאהבה דאהרן היא בלי גבול שנמשכת בכל מקום, מוכּן, שאהבה זו אינה נשארת באופן של רצוא וכליון, אלא הכוונה היא שתהיה המשכה למטה דווקא. והיינו, שאף-על-פי שכללות עניין האהבה היא תנועה של רצוא וכליון, מכל מקום, האהבה דאהרן היא באופן שהכוונה בזה הוא עניין המשכה למטה.

וכמו עניין הצימאון, שאף שזהו תנועה של כליון ועלייה, הרי הכוונה והמבוקש בזה - שיתנו לו הדבר שמרווה את הצימאון, שזהו עניין המשכה למטה. ובאופן נעלה יותר - "כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה כו"¹¹, והיינו, שאודות עצמו אינו חושב כלל, כי אם - "איזהו חסיד המתחסד עם קונו, עם קן דיליה, לייחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים"¹², לעשות לו יתברך דירה בתחתונים¹³, כך, שהמבוקש של אהבה זו הוא - המשכה למטה. וזהו גם מה שאהרן נקרא "שושבינא דמטרוניתא"¹⁴ - דאף שענינו להעלות את המטרוניתא, מכל מקום, הכוונה בהעלאה זו היא שתהיה המשכה למטה דווקא.

ג. עניין הנ"ל נתבאר במאמר של הצמח-צדק¹⁵,

9 ראה בארוכה ספר הערכים חב"ד ערך אהרן - ביחס לאברהם (כרך ב' ע' קכא ואילך). וש"נ.
10 לך לך יב, ט. וראה תו"א ר"פ יתרו. לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.
11 ראה זח"ג רפא, א (ברע"מ). הובא בתניא ספ"י. ובכ"מ.
12 ראה תקו"ח בהקדמה (א, סע"ב). הובא בתניא שם. ובכ"מ.
13 ראה הנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במרב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
14 זהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב.
15 ד"ה דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות גו' - תרי"ח (המאמר לא נדפס לע"ע, והוא בכת"י מס' 1230 קלט, א ואילך - בספריית אגודת חסידי חב"ד).

ד. ובפרטיות יותר:

במתן-תורה²⁰ נאמר¹⁸ "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר". והקשו המפרשים²¹: בכל מקום שבו נאמר "וידבר גו' לאמר", הכוונה היא, שימסרו את הדברים לבני-ישראל שלא שמעו אותם בשעת מעשה. אבל, מכיוון שבעת מתן תורה היו נוכחים כל בני-ישראל, וכולם שמעו את הדברים - מהי הכוונה ב"לאמר"?

ואין לומר, שהכוונה ב"לאמר" היא בשביל דורות הבאים, שהרי בעת מתן תורה היו נוכחים גם הנשמות של הדורות שלאחרי זה²².

בסביבה של תורה - יהיה יהודי תורני ("אָ תורה איד"), ואילו בצאתו לעולם יתנהג לפי הנחות העולם - לפי העמדה וההנהגות של העולם. אלא, נדרש מיהודי - שכל ענייניו, גם עניני העולם, יהיו לפי הנחות התורה.

לא מדובר אודות דברים האסורים, שכן, דבר הפשוט שמה שאסור - אסור ("דאָס וואָס מען טאָר ניט - טאָר מען דאָך ניט"). הכוונה היא, שאפילו בדברים המותרים - לא צריכות להיות הנחות העולם, "בעל-הבית ישע הנחות"²⁶, אלא הנחות של תורה.

דבר הפשוט שמה שאסור - אסור, הכוונה שאפילו בדברים המותרים לא צריכות להיות הנחות העולם, "בעל-הבית ישע הנחות", אלא הנחות של תורה

ו. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שכאשר דרו ברסטוב היתה דירת אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בדיוטא העליונה, ודירתו (של כ"ק מו"ח אדמו"ר) בדיוטא התחתונה. ולפעמים היה אדמו"ר נ"ע הולך לדירת בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר לערוך קידוש והתוועדות. באחד ההתוועדויות אמר כ"ק אדמו"ר נ"ע אל בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר: "לחיים, בעל-הבית". וביקש כ"ק מו"ח אדמו"ר מאביו כ"ק אדמו"ר נ"ע שיסיר ממנו את התואר "בעל-הבית", כי, "בעל-הבית" הוא דבר מזוהם. - כן היה לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁷.

והיינו, שגם "בעל-הבית" שמתנהג כדבעי בכל העניינים, ובמילא לא שייך לומר עליו דבר בלתי-רצוי, דבר האסור או אפילו דבר שאינו טהור - הרי זה ככל זאת דבר מאוס, דבר מזוהם.

וכיוון שחסידות שונאת ביותר "בעל-הבית ישע הנחות", הנה סוף-סוף יהיה זה דבר מופרך אצל כל בני-ישראל, שהרי תורת החסידות היא לכל בני-

ומתרחץ על זה המגיד ממעזריטש נשמתו עדין¹⁹ - שענינו של מתן תורה הוא להמשיך עשרת הדברות של התורה בעשרה המאמרות שבהם נברא העולם²³, כידוע הפירוש²⁴ על הפסוק²⁵ "עשרה עשרה הכף בשקל הקדוש", שעשרה המאמרות שקולים ומכוונים כנגד עשרת הדברות. ולכן נאמר "וידבר גו' לאמר", כי, הכוונה היא להמשיך את ה"וידבר" - עשרת הדברות, ב"לאמר" - עשרה המאמרות.

ז. וכיאר העניין בעבודת השם:

אור התורה, עשרת הדברות - צריך להאיר גם בענייני העולם, עשרה מאמרות. לא כדעת הסוברים שהתורה היא עניין בפני עצמו והעולם הוא דבר בפני עצמו; בהיותו

(20) מכאן עד סו"ה - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר, ונרפס (באידית) בלקו"ש ח"א ע' 148-149.

(21) ראה גם תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש מ, ב. ובכ"מ.

(22) פרדר"א פמ"א. שמו"ר פכ"ח, ו. תנחומא יתרו יא. זח"א צא. א.

(23) אבות רפ"ה.

(24) זח"ג יא, ב.

(25) נשא ז, פו.

(26) ראה סמ"ע בחור"מ ס"ג סקי"ג.

(27) ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"כ ס"ע קה ואילך.

ישראל, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁸ בשם אדמו"ר הזקן שתורת החסידות אינה עבור איזו מפלגה או תהא, אלא עבור כל בני־ישראל.

ז. וזהו כללות החידוש דמתן תורה שבו נאמר "וידבר גו' לאמר" - שגם בענייני העולם, עשרה מאמרות ("לאמר"), תהיה ההנהגה לא על־פי הנחות העולם, "בעל־הבית ישע הנחות", אלא על־פי התורה, עשרת הדברות ("וידבר"), היינו, להמשיך את התורה בעולם. וזהו גם הביאור בכפל הלשון "דבר אל אהרן ואמרת אליו": כיוון שהכוונה בעניין "בהעלותך את הנרות" היא שתהיה ההמשכה למטה, לכן נאמר "דבר גו' ואמרת", להמשיך את עשרת הדברות בעשרה מאמרות.

* * *

ח. בנוגע ל"נר" - שזהו העניין שמדברים אודותיו ("בהעלותך את הנרות") - איתא בתניא²⁹ שזהו עניין "נר ה' נשמת אדם"³⁰, "שישראל הקרויים אדם נשמתם היא למשל כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו כו".

וזהו גם מה שכתוב בזהר³¹ שמטעם זה מתנענעים בני־ישראל בשעת התפילה ולימוד התורה. וכידוע שזהו אחד הטענות שטענו נגד ספר הזהר³².

(וסיים כ"ק אדמו"ר): צריך להיות עניין של נענוע ("מ'דארף זיך צושאָקלען"). אינני יודע אם דרוש עניין של ניגון או ריקוד, אבל בכל אופן, שיהיה עניין של נענוע והזזה.

- יהודי אחד³³ מאלה שלעת־עתה הם בפלוגה ד"חוצה" [שהרי הכוונה היא שיפצו מעינותיך

חוצה, שיש בזה ג' עניינים: "יפצו", "מעינותיך", ו"חוצה"³⁴, כתב פעם לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא מעריך מאד ("ער האַלט זייער שטאַרק") מהפעולות של ליובאוויטש בנוגע לשיבות וכו', אבל דבר אחד אינו מבין: מדוע מתנענעים תלמידי הישיבה באמצע לימודם, וכולם צועקים יחד - ללא סדר; למה לא יהיה הלימוד באופן מסודר, שכולם ישבו על מקומותיהם בשקט, מבלי להתנענע, וכשמישהו ירצה לשאול שאלה, יגביה את אצבעו וכו'. - כ"ק מו"ח אדמו"ר לא השיב לו מאומה על שאלה זו. וזהי אחת השאלות היחידות שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא השיב עליהם.

(וסיים כ"ק אדמו"ר): צריכה להיות הזזה עצמית. [באמצע הניגון והריקוד, הפסיק כ"ק אדמו"ר ואמר:] מספרים שפעם רקדו בהתוועדות בליובאוויטש עד שהגג התרומם ("דער באַלקן האָט זיך געהויבן"). ובלשון חז"ל³⁵ "פקע איגרא".

והעניין בזה:

גג - הוא מקיף הרחוק, שהוא למעלה יותר ממקיף הקרוב, לכוש, שלהיותו עשוי לפי מדת האדם הרי הוא בודאי בהגבלה. אבל אף־על־פי־כן, גם מקיף הרחוק יש לו שייכות להגבלה, שהרי הוא מקיף דבר המוגבל (עולמות כו').

וזהו החידוש ד"פקע איגרא" - שצריכה להיות הזזה עצמית עד שיתבטלו אפילו ההגבלות דמקיף הרחוק.

[ורמז כ"ק אדמו"ר שירקדו בחוזק יותר].

* * *

ט. והנה, בביאור הקשר והשייכות ד"וידבר גו' לאמר" שנאמר במתן תורה ל"דבר גו' ואמרת" שנאמר בהדלקת המנורה, שבשניהם מודגש עניין ההמשכה למטה דווקא, כנ"ל - מבאר במאמר:

ועל דרך במתן תורה שהיה בו התגלות אור העצמות ממש, בחינת שמי הרי' כמו שהוא לברו, והיה התגלות זאת גם למטה בבחינת מקום זומן (בחינת מקום הוא שאמרו רז"ל³⁶ שהיה הקול

34 ראה שם ח"ד ע' 138. ועוד.

35 פסחים פה, סע"ב. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ג ע' 10 ויאלך.

36 ראה נתחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. תקו"ז תכ"ב

28 ראה סה"ש תש"ד ע' 93. 163. אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"י ע' דש. לקו"ש ח"ט ע' 344. ועוד.

29 רפי"ט.

30 משלי כ, כז.

31 ח"ג ריח, סע"ב ויאלך.

32 ראה השקו"ט בענין זה - בספרים שנסמנו בהערות וציונים שבסו"ס צוואת הריב"ש (הוצאת תשנ"ח) סימן סח (ע' קג).

33 ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"א ריש ע' 42.

בדרומו של הר סיני ישמעו את הדיבור מצד דרום וכו', ואף-על-פי-כן, באיזה צד שעמדו שמעו כולם את הדיבור מכל ד' הרוחות, כיוון שגילוי מתן תורה היה למעלה מבחינת מקום; ולמעלה מבחינת זמן - שהרי במתן תורה היו כל הנשמות, כמו שכתוב "את אשר ישנו פה גו' ואת אשר איננו פה".

ובהקדם מה שכתוב³⁹ "דור הולך ודור בא" - שלכאורה אינו מובן: מאי קא-משמע-לן שלמה המלך, החכם מכל אדם, הרי כל אדם יודע שדור אחד הולך ודור אחר בא במקומו? אלא הפירוש הוא - שדור זה שהולך הוא הדור הבא, כי, רוב הנשמות אינם נשמות חדשות ולא מבעי ברורות האחרונים שאין נשמות חדשות בכלל, כי אם, לעת מן העתים בלבד, אלא אפילו ברורות הראשונים הנה מלבד יחידי סגולה, רוב הנשמות אינם נשמות חדשות, אלא נשמות שכבר היו בעלמא דין, ובאים עוד הפעם לעולם כדי לתקן ולהשלים שליחותם⁴⁰.

ועל-פי זה אינו מובן: איך יתכן שבמתן תורה היו כל הנשמות, גם הנשמות העתידיים להיות - דכיוון שהנשמות העתידיים להיות הם אותם הנשמות שהיו לפני זה, בהכרח לומר שמציאותם של הנשמות העתידיים להיות שייכת רק לאחרי שהנשמות שלפני זה אינן נמצאות, ואם כן, איך יתכן שבאותה שעה שהיו הנשמות שלפני זה היו גם הנשמות העתידיים להיות?

והביאור בזה - שמתן תורה היה למעלה מהזמן, ולכן, כשם שבשני זמנים שונים יכולים להיות הנשמות שלפני זה והנשמות העתידיים להיות, כמו כן היו יכולים להיות שניהם (אשר ישנו פה ואשר איננו פה) במתן תורה, שהיה למעלה מהזמן, עבר הווה ועתיד באותו רגע.

וזהו החידוש במתן תורה - שהגילוי שלמעלה ממקום וזמן, נמשך למטה במקום וזמן, כיוון שהעיקר הוא להיות ההמשכה למטה. וכן הוא בעניין המנורה שקשור עם עניין התורה כנ"ל.

(מהתוועדות ש"פ מקץ, זאת חנוכה, ה'תשי"ג.
'תורת מנחם' כרך ז עמ' 247-252, 258-260 - בלתי מוגה)

(43) קהלת א, ד.

(44) ראה שער הגלגולים הקדמה ו'. ועוד.

נשמע מארבע רוחות, להיות שהמקום אינו נתפס כו', ובחינת זמן הוא מה שכתוב³⁷ את אשר ישנו פה ואשר איננו פה. . והתורה הוא עניין אחד עם בחינת המנורה שהיה בזמן הבית, וכמו שכתוב³⁸ כי נר מצוה ותורה אור כו'.

9. והעניין בזה:

ידוע בפירוש הכתוב³⁹ "ראיתי והנה מנורת זהב כולה גו'", שנוסף על הפירוש הפשוט שזהו חזיון זכריה, ישנו גם הפירוש ש"כללות נשמות ישראל נקרא מנורה ויש בה בחינת ז' גרות שהם ז' מדרגות בעבודת ה"⁴⁰, וכמו כן ישנו הפירוש דקאי על התורה, כמובא במאמר ש"כמו שבמנורה היו ששת הקנים שמצידה נוטים בהדלקתם אל מול קנה האמצעי כמו שפרש"י⁴¹, כמו כן בתורה שיש בה ב' בחינות תורה שבכתב ושבעל פה שהן ששה סדרי משנה, שצריך להיות הששה סדרי משנה נוטים אל קנה האמצעי שהוא תורה שבכתב, וכמו מאי טעמא - אמר קרא כו"⁴¹.

וב' הפירושים (שמנורה קאי על ישראל ועל התורה) מתאימים זה לזה - כיוון שישאל אורייתא וקודשא-בריך-הוא כולא חד⁴². וזהו שבהעלאת הנרות מודגש עניין ההמשכה למטה - כמו במתן תורה שהיה התגלות אור העצמות למטה, היינו, שהבחינה שלמעלה ממקום וזמן נמשכה במקום וזמן.

דהנה, הגילוי של מתן תורה היה למעלה מבחינת המקום ובמילא גם למעלה מבחינת הזמן: למעלה מבחינת מקום - כמאמר רז"ל שהיה הקול נשמע מארבע רוחות, "מסתכלים למזרח ושומעין את הדיבור יוצא אנכי, וכן לארבע רוחות כו'", דלכאורה היה צריך להיות באופן שאלה שעמדו במזרחו של הר סיני ישמעו את הדיבור מצד מזרח, ואלה שעמדו

(סד, ב.) תניא פל"ו.

(37) ניצבים כט, יד.

(38) משלי ו, כג.

(39) זכריה ד, ב.

(40) לקו"ת ר"פ בהעלותך.

(41) ראה גם "רשימת המנורה" (קה"ת תשנ"ח) - "המנורה ע"ד הדרוש" (ע' קיא ואילך).

(42) ראה זח"ג עג, א.

לעשות הכול כדי למהר

ייעודי הגאולה הם הוראה כיצד להתכונן אליה

בהפטרה נאמר: "ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם". אמנם התחלת ההפטרה היא "רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך", כלומר, בנוגע לבני-ישראל; אבל מיד בפסוק שלאחרי זה נאמר "ונלוו גויים רבים אל ה' גו' והיו לי לעם".

...ומובן שהעניין ד'ונלוו גויים רבים אל ה'" נפעל על-ידי זה שבני-ישראל מקיימים את הציווי "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח . . מפני שציוה בהן הקב"ה" - כפייה בדברים, כמובן, בדרכי נועם ודרכי שלום, שבאופן כזה יכולים לפעול בזמן הזה (כאשר אין יד ישראל תקיפה), ואדרבה: כאשר עושים זאת בדרכי נועם ודרכי שלום - אזי הפעולה היא בהצלחה גדולה יותר.

אמנם, לכאורה יש מקום לשאלה: נבואה זו נאמרה בנוגע לזמן דלעתיד לבוא, וכפי שמצינו עוד כמה וכמה נבואות דוגמתה - החל מנבואת ישעיה, נביא הישועה: "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' גו' ויורנו מדרכיו וגו'", ומכיוון שכן, יכולים לטעון, לשם מה צריך יהודי לעסוק בעניין זה - הרי בלא-הכי מובטח לו שלעתיד לבוא יקויים יעוד זה? והמענה לזה - בפשטות:

נוסף לכך שישנו פסוק-דין ברמב"ם ש"צווה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ציווי שניתן ביחד עם כל שאר ציווי התורה (כנ"ל), הרי עניין זה מודגש ביעודים אלו עצמם - מכיוון שכל עניני התורה הם הוראה, תורה מלשון הוראה, הרי מובן, שגם יעודים אלו מהווים הוראה בעבודתו של יהודי, וההוראה היא - שיהודי צריך לעשות את כל התלוי בו כדי שיהיה מעמד ומצב ד'ונלוו גויים רבים אל ה'", על-ידי זה שפועל עליהם לקיים מצוות שנצטוו בני נח. ואדרבה: על-ידי עבודה זו ממהרים ומקרבים קיום יעוד זה בשלמותו - לעתיד לבוא, ככל הגילויים דלעתיד לבוא שתלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות.

(ה'תועודות' תשמ"ה כרך ב, עמ' 956 - בלתי מוגה)

כל יהודי יכול להדליק

בעמדנו בימים האחרונים של הגלות, מוכנים להיכנס מיד לגאולה האמיתית והשלימה - צריכים לסיים את כל ענייני הגלות עוד היום . .

ויש לומר, שזהו תוכן פסק הרמב"ם ש"לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש . . אשר נדבה רוחו אותו . . הרי זה נתקדש קודש קודשים" . . שכל אחד ואחת מישראל יכול לגאול את עצמו מענייני העולם ולהתקדש קודש קודשים, תואר ובחינת כהן גדול.

ותירה מזו: פסק הרמב"ם ש"הדלקת הנרות כשירה בזרים", שבכוחו של זר להדליק "השמן זית זך" שב"מנורת זהב כולה" שבבית המקדש.

...והיינו שבכוחו של כל אחד ואחד מישראל (גם זר) להדליק המנורה לא רק ברוחניות העניינים, ב"מנורת זהב כולה" שבתוך כל אחד ואחת מישראל, על-ידי שעושה עצמו "שמן זית זך", המורה על תכלית הבריור והזיכוכ - אלא גם בבית המקדש כפשוטו.

(ה'תועודות' תש"נ כרך ד, עמ' 73)

בצל החכמה

שיחה עם ה"פני מנחם" מגור על תמונה שבה נראה הגאון מטשעבין חותם על מגילת יסוד? • מה ההסבר הפנימי ל'מעשי חייא', שטרח בעצמו גם על הכשר מצווה? • מנהג לא-חב"די שהרבי הסכים לנהוג בו לכבוד האורח • ועל סיפור שביקש הרבי להשמיט מ'סרט ההקלטה' פנינים לקראת הופעת המהדורה החדשה של הספר 'בצל החכמה'

לבניין ישיבתו של הגאון מטשעבין, רבי דוב-בעריש וידנפלד בירושלים. במהלך החגיגה הוא נשא דברים ואף חתם על מגילת יסוד ל'ישיבתו. כמה שנים לאחר מכן, כאשר ביקר בעל ה'פני מנחם' אצל הרבי, סיפר לו הרבי כי התכוון לדבר ברבים נגד ה"נוהג הנפסד" להטמין מגילת יסוד באדמה בעת הנחת אבן פינה לבתי תורה ותפילה, שלדעתו יש בזה משום הליכה בדרכי הגויים; אך נמנע מלעשות כן בגלל התמונה האמורה, שבה נראה הגאון מטשעבין חותם על מגילת יסוד לישיבתו.

בספר 'נשיאי חב"ד ובני דורם' (עמ' 122) הביא את עיקרו של סיפור זה, ומוסיף שם הגר"י אייזנבך שליט"א (בהערה 9): "יצויין שכאשר סיפר הגרפ"מ את הדברים לחתנו של הגאון מטשעבין, הגאון רבי ברוך-שמעון שניאורסון שליט"א, גילה שבאמת לא נטמנה מגילה זו בארץ..."

יש להוסיף ולציין, כי פעם אחת אכן ביטא הרבי את התנגדותו לנוהג זה. הדבר היה במכתב משנת תש"כ (לפני תשכ"ג...) כפי שמופיע ב'אגרות קודש' (כרך יט עמ' ריב). אז כתב הרבי בין השאר:

הגיעתני שמועה שישנם כאלה שבעת הנחת אבן פינה, כותבים הענין במגילה ויש מהדרין שיהיה בכתב אשורי וכו', ומניחים המגילה על או מתחת

אמר הכותב: בשלהי שנת תשמ"ז הופיע לאור-עולם הספר 'בצל החכמה', שזכיתי להכינו לרפוס. בספר פורסמו רשימות וראשי-פרקים מביקוריהם של גדולי האדמו"רים, גדולי התורה וראשי הישיבות אצל הרבי. כשנסעתי בחורף תשמ"ח לרבי הכנסתי אל הקודש פנימה את הספר וקיבלתי תשובה בכתבי-יד קודשו שהחלה ב"נתקבל ותשוואות חן". בהמשך לאותו ספר הוספתי לפרסם מפעם לפעם רשימות מביקורים נוספים, בבימות שונות (גיליונות 'בית חיינו' בשנת תשנ"ב; ספר 'היכל מנחם'; 'מקדש מלך' ועוד).

חלק מהחומר שפורסם ב'בצל החכמה' לא היה מעודכן דיו וגם הוכן בחופזה. במרוצת הזמן עודכנו הרשימות. כך, למשל, ראשי-הדברים מביקורו של האדמו"ר מגור שליט"א התפרסם מאז ב'פרדס חב"ד' גיליון 18 בתוספת פרטים והרחבה של מראי מקומות וצייונים. כמו כן, הרה"ג הרב משה צבי נריה (וצ"ל) הוסיף לי פרטים לאחר פרסום הספר, עלי-פי רשימותיו.

כל אלה, בתוספת מרובה שלא תסולא בפז, יראו אור בע"ה ב'בצל החכמה' החדש.

הטמנת מגילת יסוד?

י"ב תמוז תשכ"ג. ביום זה הונחה אבן הפינה

לאבן הפינה -

הנה נוסף על תשובת הרמב"ם הידועה בהנוגע לקדושת כתב אשורי וכו', הרי, איך שלא תהיה הכתיבה - יש להמנע ביותר ובפרט בדורנו זה מלהנהיג מנהגים חדשים - עד שיימצא להם יסוד מוסד בתורתנו תורת חיים, ובסגנון חז"ל: כל המוסיף בזה - גורע בחביבות וחשיבות מנהגי ישראל המקובלים, אשר תורה הם.

מה למדים מ"מעשי חייא"?

בביקורו הראשון של האדמו"ר מגור שליט"א - בחיי אביו ה'לב שמחה' - אצל הרבי, בחודש אייר תשל"ז, הרבי העלה (ראה פרדס חב"ד גיליון 18 עמ' 12-13) תמיהה בסיפור חז"ל על מעשהו של רב חייא (כתובות קג, ב. בבא מציעא פה, ב) שהעיד על עצמו:

"הלכתי וזרעתי זרעוני פשתן, וקולע אני ממנו רשתות ומכמורות, ואני צד צביים, ומאכיל את בשרם ליתומים, ומתקן אני בעורותיהם קלפים, וכותב חמישה חומשי תורה, ואני עולה למקום שאין שם מלמדי תינוקות, ולומד עם חמישה תינוקות בחמישה חומשי תורה - לכל אחד ואחד ספרו, ומלמד אני לשהה ילדים ששה סדרי משנה וכו' ועשיתי לתורה שלא תשתכח מ'ישראל', ועל-כך קבע רבי יהודה הנשיא: "כמה גדולים מעשי חייא"!

ותמה הרבי: העובדה שר' חייא למד בעצמו עם התלמידים תורה - מוכנת, שהרי זו מצוות-עשה מן התורה: "על כל חכם וחכם מ'ישראל ללמד את כל התלמידים, אף-על-פי שאינם בניו... שהתלמידים קרויים בנים כו'", אולם לא מצינו חיוב לעסוק בעצמו בכל ההכנות הדרושות לכך, כצידי הצבאים, כתיבת חמישה חומשי תורה כו'.

לשם מה טרח ר' חייא לעשות את כל הפעולות האלה בעצמו, שאל הרבי, והסיק על אתר, כי הסיפור מלמדנו עד כמה יש לפעול בהפצת היהדות ובשדה הרבנות בזמן-הזה. ושוב חזר במהלך הביקור כמה פעמים על הביטוי "כמה גדולים מעשי חייא"! (ראה שם סעיפים וא"ו, ז, כו).

בשבת-קודש פרשת בהר בחוקותי (תשל"ז), הסמוכה לביקור, התייחס הרבי שוב למעשהו של ר' חייא ושאל שוב: וכי לא יכול היה ר' חייא למסור את התפקיד לאחד מתלמידיו או עבדיו לעסוק בהכנות (או להשתמש במי שאינו יושב אוהל)? וביאר הרבי כך:

מצד עבודת ה' מסודרת, עבודה שעל-פי טעם ודעת, הרי בפעולת 'הכשר מצווה' שאיננה המצווה עצמה אלא רק הכנה וסיוע למצווה, אין כל תכלית וחשיבות לעצמה. אבל מצד הרצון העליון (מהקב"ה עצמו) אין שום חילוק בין המצווה גופא (שעל-ידיה נמשך אלוקות) והכשר המצווה [כמו-כן העיר הרבי מרדעת רבי אליעזר הגדול (מסכת שבת דף קל, א) שגם כריתת עצים לעשות פחמים לעשות ברזל (לאיזמל למילה) דוחה שבת כמו המצווה עצמה]. - ואכן בליקוטי דיבורים (חלק ד' עמ' 1540) מדבר על כך שמצד רצון העליון שבמצוות, גם הידור מצווה הוא מעצם המצווה. -

החילוק ביניהם הוא רק מצד העניין הפרטי שבמצוות; אך כאשר יהודי נמצא במצב של ביטול לרצון העליון, עניין שלמעלה מטעם ודעת שלו, אין אצלו הבלד במה הוא רצון העליון - כמבואר, ש"אילו נצטווה לחטוב עצים" (ללא פעולת "יחוד" והמשכת אלוקות), הרי הוא מקיימה באותה התלהבות. וכן - סיכם הרבי - היה בר' חייא, שמצד הביטול לרצון העליון, הייתה אצלו אותה התמסרות והתלהבות בענייני הכשר והכשר להכשר, כמו במצווה עצמה.

הזכות בעשייה לבד ולא על-ידי שליח

לא הסתפק הרבי בביאור זה, ושוב חזר לבאר סיפור זה באופן שונה בהתוועדות יו"ד שבט שלאחר מכן (תשל"ח), ובדרך אגב הדגיש פרטים נוספים:

חז"ל מדגישים לא (כל-כך) את גדלותו של ר' חייא כמסדר הברייתות (כדמצינו במסכת חולין קמא, סע"א) אלא את "מעשה חייא", אשר בגלל הצורך לצוד את הצביים לא יכול היה להמשיך לישב בבית המדרש, והיה עליו לצאת לשדה. וכן

את האדמו"ר מבעלז והביע את סיפוקו מהעובדה שיש לו ראייה רחבה ואינו חושב במושגים צרים של צמצום. בד בכד דיבר הרבי על הצורך להכללת מתקרבים ליהדות במוסדות חינוך חרדיים ללא הפליות וכו'.

בסיום הביקור בדרך הרבי את האדמו"ר שענה "אמן", יצא ללוותו והביט אחריו עד שנסע.

כמחווה מיוחדת הסכים הרבי בסיום פגישת מנחה של אותו יום לכמה מנינים (כ"י) מחסידי בעלז, שיעברו לידו לקבל שלום ("נעמען שלום"), תוך שהוא מדגיש:

אין זה מנהגנו, זהו לכבוד האורח, כמנהג בעלז...

רמז ללימוד חסידות על-ידי נשים

אולם דומה כי ההפתעה הגדולה יותר (שעדיין לא פורסמה דיה עד כה) היתה בשבת הסמוכה - שבת קודש פרשת ויקרא - כשהרבי התייחס בהרחבה ל"מה שנאמר ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב".

בין השאר המשיך הרבי לדבר על ההבדל בין האל"ף זעירא שבתחילת ספר ויקרא לאלף רבתי שבספר דברי-הימים. זה היה המשך לראשית השיחה עם האדמו"ר.

על השייכות של יום שלישי שהוכפל בו כי טוב למדובר בעת הביקור - הסביר הרבי:

חז"ל מציינים את מעלת יום ג' שהוא "טוב לשמים וטוב לבריות" וכשם שב"טוב לשמים" נפסק ש"כל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב .. יהיה מן הנאה ומן הטוב" כך גם ב"טוב לבריות" צריך להיות גם כן על דרך זה, ובנידון דידן לתת הטוב, שומן ושבח שבתורה - רזי תורה ופנימיות התורה, עיין שם בהרחבה.

גם שיעור החומש היומי העוסק במלח שעל הקורבנות מדגיש את הקשר עם לימוד פנימיות התורה - שעל נושא זה דובר בהרחבה בשעת הביקור - כמבואר בביאור "ולא תשבית מלח גו'" שמלח מוסב על פנימיות התורה ("קב חומטין" כפירוש רש"י במסכת שבת לא, סוף עמוד א).

ובדרך הרמז יש לומר - המשיך הרבי - כי

את עיבוד העורות בוודאי לא עשה בבית-הכנסת ובבית-המדרש, שהרי 'שאלה' יש בדבר (מלאכה זו כרוכה בריח בלתי-סנועים). ובקיצור, לימדונו חז"ל כי "מצווה בו יותר מבשלווחו".

אולם הסיבה בעצם ל"מעשה חייא" מלמדת כי אי-אפשר לסמוך שהזולת יעשה את העבודה, אלא יש לעשותה בעצמו. ככל שהשליח יהיה נאמן לשליחותו, לא יהיה זה באותו הירור, זריזות והתלהבות של המשלח.

המשלח - ר' חייא - בשל גדלותו ובהיותו בעל הבנה והשגה בגדלות התורה, הן תורה שבכתב והן תורה שבעל פה, עשה זאת בצורה הנפלאה והמוצלחת ביותר.

ביקור בעלז תשמ"א

ביום שלישי ד' באדר שני תשמ"א, בשעה 2:10, הגיע האדמו"ר מבעלז שליט"א לבקר אצל הרבי. מיד עם היכנסו לחדרו של הרבי, קם הרבי ממקומו ונתן לו 'שלום עליכם'. הרבי קיבלו בחביבות, הזכיר לו את הביקור הקודם בשנת תשל"ג, והמשיך לשוחח עמו בכמה מאותם נושאים שהועלו באותו ביקור.

הרבי ביקשו לספר על פעולותיו, וכשהשתמט מכך סיפר הרבי כי ראה את המכתב-עת (עיתון) שהחלו חסידי בעלז להוציא-לאור (כנראה הכוונה ל"קול מחזיקי הדת"), וציין במענה לתגובתו של האדמו"ר ("זה כבוד מיוחד עבורי בראותי שהרבי יודע אודותיו"), כי לא רק שהוא יודע אודותיו אלא אף קורא בו בהתעניינות ומחפש בו דברים טובים, ואכן שמח לראות שם פרסומם של דברי תורה חסידיים מאדמו"רי בעלז.

כאן העלה הרבי שוב את הצורך בלימוד קבוע ומסודר בתורת החסידות לבני הישיבות. נושאים נוספים שהועלו: לימוד תורה שבעל פה וחסידות על-ידי בנות ונשים - בהמשך לסיפורו של האדמו"ר מבעלז על ייסוד רשת בתי ספר לבנות. בעניין זה קבע הרבי כי זה נושא עיקרי ובסיסי בימינו.

בהמשך אף התעניין הרבי באופן כתיבת שמו של האדמו"ר "ישכר", והתפתחה שיחה מרתקת (קטע זה התפרסם לאחורונה ב'פרדס חב"ד" גיליון 19 בתוספת מראי מקומות וצייונים). הרבי שיבה

אלתר, שלימים היה לאדמו"ר בעל 'פני מנחם' מגור, סיפר הרבי:

כ"ק מו"ח אדמו"ר היה מספר בלהט אודות י"ט כסלו, והיה נוהג לחגוג י"ט כסלו ב"שטורעם" גדול, אז היה משוחח אודות אדמו"ר הזקן ותלמידיו וכו'; אך אף פעם לא נהג להזכיר את אביגדור (שהיה ה"מוסר" (מלשין) על אדמו"ר וכו').

מספרים, שבשעה שהיו חוגגים י"ט כסלו, נוהג היה אביגדור [=שבניתיים הפך ל"מחזר על הפתחים" - מ.מ.ל.] להגיע להתוועדות ותובע שיתנו לו "לחיים". כששאלוהו: איזה קשר יש ל[חג] זה אתך? השיב: לולי אני, לא היה כל המאורע ד"ט כסלו קיים!... (ממילא תבע שיתנו לו על-כך "לחיים").

את הסיפור הזה סיפר הרבי בעוד כמה הזדמנויות (י"ט כסלו תשכ"ו, י"ט כסלו תש"מ; ובחלקו גם ב'אגרות קודש' כרך ח' עמ' קצט), אך מכיוון שהדברים נזכרו בעטיו של נושא רגיש, ביקש הרבי בשעת מעשה שיושמט מסרט ההקלטה (הדברים נדפסו ב'מקדש מלך' כרך ד' עמ' תמב).

הפסוק "על כל קרבנך תקריב מלח" כולל גם הנשים (שגם הם שייכות לקרבנות), וכן הטף, לפי ערך הבנתם ולימודם בפנימיות התורה.

דווקא משום שהנשים פטורות בוודאי לפי ההלכה מלימוד התורה בכלל - הוסיף הרבי - הרי הן מחויבות ביתר שאת בלימוד החסידות שמביא לאהבה ויראה כו'. לגביהן אין 'שאלה' שיש לכמה וכמה אנשים שמכיוון שהם צריכים להדגיש מזמנם לתורת הנגלה (ועל כל פנים פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית) הרי זה מזמן של 'ברי' לזמן של 'שמא'. לגבי קיומו של הביקור בשבוע של פרשת ויקרא, ציין הרבי בדרך אגב, כי פרשת ויקרא עצמה הרי היא תורה שבכתב ובלמודה חייבים נשים כאנשים.

זכות ה'מחולל' של גאולת י"ט כסלו...

באחד מביקוריו של הגה"צ רבי פינחס מנחם

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"הו זהירין ברשות"

הו זהירין ברשות שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן, נראין כאוהבין בשעת הנאתן ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו (פרק ב משנה ג)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

הו זהירין ברשות – אתם המתעסקים בצורכי ציבור, אף על פי שאתם צריכים להתוודע לרשות כדי לפקח על עסקי רבים, הו זהירים וכו'.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: א) לכאורה אין בהוראה זו עניין לעבודת ה', ופשיטא שאינה הנהגה של מילי דחסידותא. ב) לכאורה אין זו הוראה השוה לכל נפש, שהרי היא מכוונת רק לאנשים שיש להם עסק עם השלטונות. ג) בפרק ראשון שנינו "ואל תתוודע לרשות", היינו שיש להשתדל לא להיות ידוע ומוכר לשלטון; וכאן אומר שיש להתעסק עמם, אלא באופן של זהירות.

והביאור:

"רשות" הם השליטים שבאדם – שכלו ומידותיו. ואמר "הו זהירין ברשות", כי האדם מוכרח וזקוק ל'שלטון' זה, אך עליו להיות זהיר בו. כי לפעמים מתאווים המוח והלב דבר בלתי־רצוי, ואז על האדם לדעת שאף שהו "מקרבין לו לאדם" ו"נראין כאוהבין", הרי זה "לצורך עצמן" ול"הנאתן" בלבד. ובאופן אחר קצת יש לומר, דהכוונה ב'רשות' לשלטון של היצר הרע, והפירוש ב"מקרבין לו לאדם" ו"נראין כאוהבין", מבואר על פי הידוע שאחד מתחבולות היצר הרע הוא להופיע כ'אוהבו' של האדם ומסכים לו בכל אשר יעשה, גם בהנהגה טובה, אלא שמשפיע עליו לעשות הנהגה זו מתוך פנייה, או בקרירות, בדרך "מצוות אנשים מלומדה", ועל ידי זה לוכד את האדם ברשתו עד שמסיתו גם לדברים אסורים רחמנא־ליצלן.

ועבודה זו היא במילי דחסידותא, כי ממדת הדין רשאי האדם לא לעסוק כלל עם ה'רשות' דהיצר הרע (ובלבד שיהיה שלם במעשה בפועל); אך במידת חסידות חייב להתעסק עם היצר הרע על מנת להפכו לטוב, וכמאמר רז"ל "בכל לבבך – בשני יצריך". אלא שעליו לעשות זאת מתוך זהירות יתירה – "הו זהירין ברשות".

ועל דרך זה יש לומר בפירוש "ואל תתוודע לרשות": צריכים להתעסק עם ה"רשות", כנ"ל, אך לא באופן של 'דעת' – מלשון התקשרות והתחברות.

ויש לומר עוד שהכוונה ב'רשות' היא ליצר הטוב – השכל ומידות דקדושה. במקרים מסוימים אין לציית אפילו ל'רשות' זו – היינו כשנדרשת מיהודי עבודה של מסירות נפש שלמעלה מטעם ודעת.

וזהו "שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן" ו"נראין כאוהבין בשעת הנאתן": מצד כוחותיה הגלויים של הנשמה (שכל ומידות) רצונה בעבודה המביאה לשלמותה (השלמות דשכל ומדות); ולא מסירת נפש – ביטול ושלילת מציאותה. ומכל מקום הרי זה רק "נראין כאוהבין", כי על־ידי העבודה של מסירות נפש מגיע לו לאדם אמיתית הטוב וההנאה.

(משיחת מוצאי שבת קודש פרשת תזריע־מצורע תשל"ט – על פי רשימת השומעיים. ביאורים לפרקי אבות (א) עמ' 95-96)

פרשת בהעלותך

זוה מעשה המנורה מקשה זהב (ח,ד)

עם-ישראל נמשל למנורה שנעשתה - כלשון הכתוב - "מקשה". למילה 'מקשה' שלוש משמעויות והן רומזות לכמה סגולות של בני-ישראל:
 (א) מלשון קשה. בני-ישראל נקראו "עם קשה עורף" למעליותא, בזכות כוח המסירות-נפש שיש לכל יהודי; ביטול על-שכלי לקב"ה. בחינה זו מצויה בכל יהודי, מ'ירכה' - הנשמות הנמוכות ביותר, ועד 'פרחה' - הנשמות הגבוהות.
 (ב) מלשון היקש. נשמות ישראל דומות (כביכול) לבוראן, כמאמר רז"ל (זוהר ח"ג רצו), "אל תקרי תמתי אלא תאומתי".
 (ג) מלשון אסיפה, כמו "התקושו וקושו" (צפניה ב) (התלקטו ואספו יחד... השוו מעשיכם לדעת קונכם, רש"י).
 כדי לעורר ולגלות את שתי הסגולות הראשונות (מלשון 'קשה' ומלשון 'היקש') - יש לאסוף את כל המחשבות והרצונות הפזורים במילי דעלמא ולהתאימם לרצון הבורא (מלשון 'אסיפה').

(אורי-התורה - במדבר, עמ' שנד, שסב)

או בדרך רחוקה (ט,י)

פסח שני - חמץ ומצה עמו בבית (רש"י)

פסח שני, שנועד לתקן ולמלא חיסרון, רומז לעבודת התשובה. לכן "חמץ ומצה עמו בבית", שכן בכוחו של בעל-תשובה להפוך גם את החמץ - המסמל את הרע - לטוב, עד ש"זדונות נעשו לו כזכיות" (יומא פו). לעומת זאת, בפסח ראשון (הרומז לעבודת הצדיקים) החמץ הוא בבל-יראה ובל-ימצא, שכן הצדיק אינו מתעסק כלל עם הרע אלא דוחה אותו ומרחיקו.

(ליקוטי שיחות, כרך יח, עמ' 118)

וכי תבואו מלחמה... והרעתם בחצוצרות... וביום שמחתכם... ותקעתם בחצוצרות (י,ט-י)

"וכי תבואו מלחמה... והרעתם בחצוצרות" - כשאדם יוצא למלחמת היצר, עליו להתחנן להקב"ה בלב נשבר ונדכה שירחם עליו ויצליחו במלחמתו.
 "וביום שמחתכם... ותקעתם בחצוצרות" - גם לאחר ניצחון המלחמה על האדם ליזהר שלא תזוה עליו דעתו אלא יישאר בביטול ובהכנעה.

(לקוטי שיחות כרך יג עמ' 28)

מחנה בני דן מאסף לכל המחנות (י,כה)

שבטו של דן... היה נוסע באחרונה, וכל מי שמאבד דבר היה מחזירו לו (רש"י)

"וכל מי שמאבד דבר" - רומז למי שאיבד את הביטול לאלוקים שניתן לכל יהודי, כנרמז במאמר רז"ל (חגיגה ד) "איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו" ("מה" רומז לביטול).
בני דן ויתרו על טובתם האישית ונסעו באחרונה, כדי להחזיר ליהודי שאיבד את ה'מה', את אבידתו.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 103)

ויהי בנסוע הארון (י,לה)

פרשה זו עשה לה הקב"ה סימנין... מפני שספר חשוב בפני עצמו הוא (שבת קטז)

"ויהי בנסוע" - רומז ל'רצוא', התשוקה להתרחק מהעולם. "שובה ה'" - רומז ל'שוב', כלומר להימצאות בתוך העולם במטרה לבררו ולהעלותו. מכאן חשיבותה המיוחדת של פרשה זו, שכן כל התורה כולה באה כדי להבטיח שיהיה 'רצוא' ו'שוב'.

(אור־התורה במדבר, עמ' שפא)

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינם (יא,ה)

חינם מן המצוות (רש"י)

תלונת בני־ישראל היתה על שמקליפת מצרים אפשר לקבל השפעה ב'חינם', ללא יגיעה, בעוד שבעולם הקדושה אי־אפשר לקבל השפעה אלא על־ידי עבודה ויגיעה. וכמבואר בזוהר (ח"ב קכח) ש"רוח מסאבא איהו אזדמן תדיר במגנא ובריקנייא, ואזדבן בלא אגרא... ורוח קודשא לאו הכי, אלא באגר שלים ובאשתדלותא רב סגי" (=רוח הטומאה מזדמנת תמיד בחינם ובריקות, ונמכרת בלי מחיר... ורוח הקודש אינה כן, אלא במחיר מלא ובהשתדלות רבה).

(סידור עם דא"ח, עמ' נו)

בלתי אל המן עינינו (יא,ו)

"עינינו" - רומז לחכמי הדור, שנקראו "עיני העדה".

"אל המן עינינו" - המן, שהוא אוכל רוחני, אינו מתאים אלא ליחידי סגולה בלבד, אך לא לעם כולו.

(מגיד דבריו ליעקב (הוספות), סימן סג)

והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב,ג)

מבואר בספרי קבלה וחסידות שמשה רבינו הוא בחינת החכמה. לכן הצטיין במידת הענווה, שכן הידיעה וההשגה בגדולת ה' מביאה את האדם להתבטלות מוחלטת לפני הקב"ה, והתבטלות זו באה לידי ביטוי אף בענווה לפני כל אדם.

(לקוטי תורה במדבר עמ' פו)

לוי במקום כהן / אמן ב'גאל ישראל'

עלייה לתורה ללוי באין כהן

ב'התקשרות' לפרשת שמיני (גיליון תשסט) העיר הרב שבתי יונה שי' פרידמן אודות מצב שאין כהן בבית הכנסת - שלכאורה יש עניין להעלות את הלוי לתורה, על-פי מה שכתב אדמו"ר הזקן בס' ר"א ס"ג "טוב להקדים גם-כן הלוי לישראל". וציין ל'המלך במסיבו' ח"א עמ' רסה, שהלכה זו היא לא רק בכרכת המזון אלא גם בשאר דברים, ע"כ.

והנה בטור שם הביא שתי דעות: א) דעת עצמו (ווייראה לכאורה) ממשמעות הירושלמי, שיש ללוי דין קדימה במקום שאין שם כהן. ב) דעת מהר"ם מרוטנבורג שאין לו דין קדימה. והב"ח ואליה רבא שם פסקו כדעת הטור. וזה מקור דברי אדמו"ר הזקן הנ"ל.¹

והדרישה? הקשה על דעת הטור מדברי רש"י על הפסוק³ "השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך" - "אבל בגולה" אינך מוזהר עליו יותר מעניי ישראל", ותירץ שדברי רש"י הם רק לעניין

1) וכן פסק המשנה ברורה שם ס"ק יג. ובכף החיים שם (ס"ק כה) כתב "אפילו אינו ת"ח כמו ישראל". ודלא כערך השלחן שם שפסק כדעת מהר"ם.

2) ס"ק ב. הובא גם בפרמ"ג באשל אברהם ס"ק ד.

3) דברים יב, יט. וכבר ציין המג"א (ס"ק ד), שמקורו מהספרי שם (פיסקא עד).

4) בספר החינוך (מצוה ת"ט) כתב שהלאו הוא רק "בזמן שישראל שרויין על אדמתך", ובמנחת חינוך שם הבין גם מדברי הרמב"ם דהיינו רק בזמן המקדש בא".

צדקה, ולא לעניין כבוד.

מהר"ם מרוטנבורג: "כיוון שאין לו דין קדימה לענין ברכה, למה יהיה לו דין קדימה לעניין צדקה להחיותו [כנפסק שם במשנה] טפי מלענין ברכה ושאר דברים שבקדושה, דהא אדרבה עיקר קרא 'בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה'", דיליף מיניה דלוי קודם לישראל, איירי לעניין שאר דברים שבקדושה. וצריך לי עיון".

אלא שבס' רא שם, מיירי - בלשון אדמו"ר הזקן - דווקא "אם הם שווין בחכמה", אבל "אם הישראל גדול מהלוי" לא, וכן פסק במשנה ברורה, לעניין עלייה לתורה, שבמצב זה - ישראל עולה ראשון, ולא יקראו ללוי אחריו כלל.²

אולם יש להוסיף ממעשה רב, הובא ב'לקוטי ספורים'⁸: "אצל אדמו"ר הזקן זצ"ל נודמן איזה פעם בהמנין שהיה מתפלל, שלא היה כהן, וקרא הבעל קורא לוי במקום כהן, ובירכו אדמו"ר הזקן עבור זה באריכות ימים". והעיר בזה הרב המלקט בזה הלשון: "ענין אורח חיים סימן קלה ס"ו ובט"ז שם. ומשמע דבעובדא הנ"ל היה נמצא ישראל גדול מהלוי שקראו, מכל מקום הוטב בעיני כ"ק זצ"ל שקראו

5) יג, ד"ה כהן קודם.

6) סי' קלה ס"ק כד.

7) והוא כדעת הט"ז וא"ר שם, וכן הביא בשו"ע הקצר פרק לו ס"ב.

8) להרב ח"מ פרלוב, עמ' עב.

9) אולי הכוונה לאדמו"ר הזקן עצמו - המערכת.

את הלוי ראשון וכנ"ל. עכ"ל.

ולכאורה, החידוש כאן בשתיים:

- א) דין הקדימה - גם בשאינם שווים, כמו בכהן¹⁰.
ב) הסגולה דאריכות ימים, שהיא לא רק על ישראל המוחל, אלא גם על הבעל קורא (או הגבאי המעלה לתורה) שהביא לכך.
ועצ"ע אם יש במעשה זה הוראה הלכה למעשה.
הרב חנוך וילברשטרום, כפר חב"ד

תגובות המערכת:

א. בטור או"ח סוף הל' ברכת המזון¹¹ הביא מהירושלמי¹² שאמר ריב"ל "מימי לא בירכתי [=ברכת המזון] לפני כהן, ולא בירך ישראל לפניי". ולמד מזה: "וייראה לכאורה שיש ללוי דין קדימה לברך לפני ישראל, במקום שאין שם כהן. והרב רבי מאיר מרוטנבורג כתב שאין לו דין קדימה¹³, והא דקאמר שלא בירך ישראל לפניו - מצד גדולתו קאמר, ולא מצד לוייה". המקור (בתורה שבכתב) לדעת הטור, ציין הב"ח ממה שלמדנו (בבבלי) בפרק הניזקין¹⁴ מאסמכתא דקראי¹⁵ שכהן קודם ללוי ולוי לישראל,

ופסק כמותו, וכ"פ הא"ר ואדמו"ר הזקן¹⁶ כנ"ל.

- ב. בטור יו"ד בהל' צדקה¹⁷ סתם כדעת הרמב"ם¹⁸, שהלוי קודם לישראל להחיותו. והקשה הדרישה¹⁹ משתי הדעות הנ"ל שהביא הטור בהל' ברכת המזון, אם יש דין קדימה ללוי על ישראל. וחילק בין לכבדו לפי שעה, לבין להחיותו שהוא לכולי-עלמא, כיוון "דהיום או מחר ייבנה בית המקדש", ולכן לדעת מהר"ם מרוטנבורג גם בזמן ביהמ"ק אין לו דין קדימה אלא לעניין ההחיותו ולא לעניין כבוד, ואילו לדעת הטור יש לו קדימה גם בזמן הזה.

ג. הבית יוסף ביו"ד שם הביא מהירושלמי בהוריות²⁰ את דברי רבי אבין "בשעת הדוכן שנו" וכתב שבתלמוד שלנו שלא כתב כן "משמע דסבירא ליה שאין לחלק בין זמן לזמן, וכן נראה דעת הפוסקים שלא חילקו" ועל-פי זה סיים הדרישה הנ"ל, שדברי הטור באורח חיים על-פי הירושלמי (בברכות ובגיטין) שיש ללוי דין קדימה, אינם לפי סברת הירושלמי (בהוריות), אלא לפי סברת תלמוד דידן.

ד. מאידך לעניין עליה לתורה כשאינן שם כהן, בשולחן ערוך²¹ נפסק "קורא ישראל במקום כהן, ולא יעלה אחריו לוי", וברמ"א הגיה: "אבל לראשון יוכל לעלות"²², ובמג"א²³ שם כתב, שמשמע שזהו דווקא

10) כמ"ש בשו"ע רבינו סי' רא ס"ב, מהתוס' מגילה כח,א ד"ה כי קאמר.

11) סי' רא.

12) ברכות פ"ה ה"ד, גיטין פ"ה ה"ט.

13) וראה לשונו בתשובה בעל-פה בקשר לעליה לתורה שהביא בכל-בו הל' קריאת התורה סי' כ (בדפוסים הרגילים יא,א): "ושאלו לפני הר"מ נ"ע אם חובה לתת ללוי לברך במקום שאין כהן, והשיב: במקום שאין כהן, יש לכל דבר לישראל כמו ללוי. ואמרו לפני הירושלמי, וענה: איני מאמין שהוא בירושלמי, ואם הוא שם - זהו לא היה אלא בשביל כי הוא גדול מכולם". ועד"ז בתשב"ץ קטן סי' שיב.

14) גיטין נט,ב אודות עליה לתורה. ואינו מזכיר את הלימוד בהוריות (יג,א) מפסוק "הבדיל ה' את שבט הלוי" לחיוב הקדמת הלוי לישראל להחיותו.

15) **אסמכתא** בלבד ולא דאורייתא, כי מה שאמרו בגמרא שם "דאורייתא היא", מתייחס רק לקדימת הכהן, אבל קדימת הלוי הנלמדת מהפסוקים) "הכהנים בני לוי" אינה דאורייתא, וכן בשו"ע אדה"ז בענינו כתב "אין חיוב בדבר" (אפילו לא מדרבנן, כעליית הלוי לתורה אחרי הכהן), אלא "טוב" בלבד.

16) מאידך צע"ק, מדוע בדיני בציעת הפת (בסי' קסו, עכ"פ בשו"ע אדה"ז סי"ט שנכנס לפרטים בענין כהן ות"ח) השמיט לגמרי דין לוי, ואפילו לא ציין לסי' רא לעניין זה.

17) יו"ד סי' רנא.

18) הל' מתנות עניים פ"ח ה"זי"ח, ע"פ המשנה הנ"ל בהוריות.

19) ס"ק ג. הובא במחצית השקל על המג"א הנ"ל, באו"ח סי' רא.

20) פ"ג ה"ה. אמנם בהגהות והערות לטור השלם שם (אות מג) הביא מכמה מקורות, שיש גירסאות ופירושים אחרים בירושלמי.

21) סי' קלה ס"ו.

22) ומקורו ציין המג"א שם (ס"ק ז) למהרי"ל, וציין שכן משמע ברמב"ם ור"ן ורבינו ירוחם (ראה הציונים בשו"ע השלם שם). ולמרות ההסתייגויות, גם ע"פ קבלה דלהלן) כן פסקו גדולי הספרדים (מחזיק ברכה ס"ק ד), וכן נהגו למעשה: שו"ת אור לציון (ח"ב הל' קרה"ת פ"ט), ושו"ת יביע אומר (ח"ו סי' כד).

23) וכן בט"ז ס"ק ג, ובמשנה ברורה ס"ק כד.

גרס במגילה³⁴ את המימרה דריב"ל "מימי לא בירכתי לפני כהן, ולא הנחתי לישראל לברך לפני", המופיעה אצלנו רק בירושלמי הנ"ל. ואולי מצא אדמו"ר הזקן בגירסא זו, שבאה כפי הנוסח שלפנינו בגמרא מגילה, בהמשך לשאלה "במה הארכת ימים?".

אמן ב'גאל ישראל' – היש להשתמט מחיובה?

במדור 'בירורי הלכה ומנהג' ('התקשרות' גיליון תשעג) נחית לברר בדין מי שסיים ברכת 'גאל ישראל' ואחר כך סיים הש"ץ ברכה זו בקול – האם יענה 'אמן' לברכת הש"ץ או לא? מסקנתו הוא שלא יענה, ודלא כמו שכתב בספר 'הפסק בתפלה' (פ"ג ס"ו).

הרקע לדיון הוא, שבעניית 'אמן' זה יש דעות שונות בפוסקים אי הוי הפסק בין גאולה לתפילה או לא, ולכן חיפשו עצות שונות לעקוף את השאלה. ובסידור רבינו הזקן (ראה להלן) נאמר שהרוצה לצאת כל הדעות "יוכל לכוין לסיים עם הש"ץ, ואז אינו מחוייב לענות אמן אחר הש"ץ...". אמנם למעשה, כאשר נתקל בשאלה, סובר הרב הכותב להכריע כסוברים דהוי הפסק ולכן לא יענה אמן, ומחבר-ספר 'הפסק בתפלה' סבירא ליה שהעיקר הוא דלא הוי הפסק ולכן יענה אמן.

הוכחת הכותב היא מהרשום במנהגי חב"ד³⁵ שהש"ץ מסיים ברכה זו בקול רגיל. "ומכיוון שתמיד ייתכן שחלק מהמתפללים יגיעו לסיים הברכה לפני הש"ץ וייכנסו לספק עניית אמן, ובכל זאת הורה לש"ץ לסיים בקול רגיל (ולא בלחש כמו בברכת אהבה) – הרי שבפועל זו הוראה שלא להחמיר כהאפשרות שבסדר".³⁶

ובמחילת-כבוד-תורתו הוכחה זו איני מכירה. יש לפנינו מחלוקת הפוסקים אם יענה 'אמן' או לא,

כשארן ישראל גדול מהלוי, ולהלן²⁴ כתב במפורש, שאז (כששוים, לא רק "יכול" אלא) צריך להקדים את הלוי. וכן פסק הט"ז²⁵. אך בשערי אפרים²⁶, במשנה ברורה²⁷ ובערוך השלחן²⁸ לא הביאו כלל דעה זו ("צריך", או ש"טוב", להקדימו). ולהעיר שיש דעה שאין לקרוא ללוי ראשון כלל, אם על-פי נגלה²⁹, ואם על-פי קבלה כדי שלא להתחיל במידת הגבורה³⁰. וגם לדעה זו, אם הלוי הוא חיוב או חתן או מברך 'הגומל' צריך לקרותו ראשון³¹. ולכאורה גם איפכא, לדין שטוב להקדים את הלוי, ואפילו לפי המעשה דאדמו"ר הזקן שזה גם "בשאינם שווין", אם ישראל הוא חיוב וכדומה, מקדימים אותו.

ה. המעשה הנ"ל מאדמו"ר הזקן נעתק בשעתו בנדרון ('התקשרות' גיליון תרפ"ג) יחד עם מעשה נוסף, מרשימת הרב יעקב לנדא ע"ה³²: "בש"ק פ' פקודי תרע"ו ציווה כ"ק ש"נ [אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. וכנראה – בנוכחותו, כנ"ל] לקרות ללוי במקום כהן".

ו. בקשר לסגולה – הרי ריב"ל ש"לא בירך ישראל לפני" (כיוון שדרש את כבוד-שלו כלוי) הוא לכאורה בתפקיד 'הגורם' (או 'מניעת המניעה', שלא יעלה ישראל) ולא כרבי פרידא 'המוחל'.

ז. כבר שאלו ב'התקשרות' שם, מניין המקור לדברי אדמו"ר הזקן "והעושה כן מאריך ימים", שאינו מופיע לפנינו בבבלי (ולא כפי שצינינו שם במהדורה החדשה) ולא בירושלמי. והנה הרא"ש³³

24 ס"ק כ.

25 ס"ק ו.

26 שער א סעיף יג.

27 ס"ק כד. וכן בדרך החיים (ס"ל ע"ח ס"א) ובקיצור שו"ע (סי' כג ס"ט). בחיי אדם (כלל לא) לא הביא מצב זה כלל.

28 סעיף יג.

29 כסף משנה בדעת הרמב"ם (הל' תפילה פ"ב ה"ט), הר"ן (מגילה י"ב ד"ה נקטינן (וראה בהגהות והערות לשו"ע השלם ס"ק כט וש"נ), מנהג אשכנז שהביא האגור (סי' קפג, הובא בדרכי משה ס"ק ו).

30 מור וקציעה ס"י קלה. וכ"פ הכף החיים ס"ק מ דשב ואל תעשה עדיף, וכן הביא בפסקי תשובות הע' 65 בשם הגרמ"א פריינד.

31 כף החיים ושו"ת יביע אומר הנ"ל, פסקי תשובות שם ס"י.

32 שנדפסה ב'כפר חב"ד' גיליון 986 עמ' 35.

33 גיטין פ"ה ס"כ.

34 כח, רע"א. וכפי שהעיר שם הקרבן נתנאל (אות ב).

35 הוספות לליקוטי מנהגים שבמחזור חב"ד [ומשם – בס' המנהגים, ע' 61]. ושם, דהיינו על-פי הנהגת כ"ק אדמו"ר הריי"ץ נ"ע בזה.

36 ובהערה 8 כתב, שבמקרה שהש"ץ [או מישהו אחר] סיים 'הבוחר בעמו ישראל באהבה' בקול, יש מקום לענות אמן, וזאת כדיוק מההקפדה לסיים ברכה זו בלחש. ואכמ"ל.

לבין אהבת ישראל להקב"ה - כפי שהובא במאמר הנ"ל מהשל"ה].

והעירוי לי משיחת ש"פ תשא תשכ"ד⁴¹:

".. וכמו השקלא-וטריא בנוגע לעניית אמן על ברכת 'גאל ישראל' שלפני שמונה-עשרה, וברכת 'הבוחר בעמו ישראל באהבה' ו'אוהב עמו ישראל' שלפני קריאת-שמע, שמשנים את ההנהגה הרגילה כדי שלא יצטרכו להפסיק לענות אמן, לפי הדעה שחייבים לעשות כן, שמא אין ההלכה כמותו".

כן להעיר משיחת ש"פ תשא תשנ"ב⁴² (בנושא סמיכת גאולה לתפלה):

"דכמו שבפשוטות, סמיכה זו היא ללא שום הפסק בינתיים, ועד כדי כך שנוהרים אפילו שלא לענות 'אמן' על ברכת (גואל) [גאל] ישראל עצמה ונוקטים בזה כמה וכמה אמצעים, ואחד מהם, והוא הטוב שבהם - שהש"ץ מסיים 'גאל ישראל' (ועל דרך זה היחידים המתפללים) בלחש, וממילא לא שייך לענות אחריו, אלא מיד מ'גאל ישראל' ממשיכים באמירת "אדני וגו' ופי גיד תהילתך" -"

ועל כל פנים, כמדומה שדי בכל זה שלא לשבש את המעדיפים לסיים ברכת 'גאל ישראל' יחד עם הש"ץ.

הרב לוי יצחק ראסקין,

דומו"צ דקהילת ליובאוויטש, לונדון

תגובת הרב גינזבורג:

בתגובה זו לא הוכחש הדיוק שלי מלשון אדמו"ר הזקן בסידורו, וגם לא משמעות הוראות הרבי בנדרון. הובאו כנגד דבריי שני קטעי-שיחות בלתי-מוגהים, שאחד מהם הושמט בשיחה המוגהת, ועוד דברים רוחניים של אחד המיוחד מאדמו"רי פולין. ובכן, מי הוא הבונה "מגדלים באוויר"!

והעצה לסיים יחד עם הש"ץ כתבה המגן אברהם, אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך שלו ובסידורו (כמצויין בשולי המאמר שם). וכל אלה רוחה הכותב ממשמעות שראה בהוראה זו [ובלשונו: "אמנם למעשה הורה הרבי אחרת"]. אך איפה ראה בהוראה זו שאין על היחיד להשתדל לסיים יחד עם הש"ץ?

ואכן אם היה הרב הכותב מסתפק רק להוכיח לנו ההכרעה לעניין דיעבד, שלא יענה אמן על ברכת 'גאל ישראל' של הש"ץ - החרשתי. אך הוא מרחיק ללכת לומר שאין עניין גם לכתחילה להשתדל לסיים 'גאל ישראל' עם הש"ץ. ועל מה שאדה"ז כותב בסדרו "אם רוצה לצאת כל הדיעות", על זה כותב³⁷ דהיינו "רק אם רוצה. אך אינו ממליץ לנהוג כך". ועל יסוד הבנתו זו הוא מותח קו ביקורת על מה שבסדר תהילת ה' באנגלית³⁸ כתבו שעדיף לסיים ברכת 'גאל ישראל' יחד עם הש"ץ. ולדעת הכותב לא התכוון לזה אדה"ז, ועוד "שהערפה זו היא היפך משמעות הוראת הרבי למעשה" [הנ"ל].

אני משתאה! המג"א, ואחריו אדה"ז (בשו"ע ובסדרו), שקדו למצוא עצה שלא ייתקל בבעיה שלכמה פוסקים הוא חדל מהחובה לענות אמן, ועל זה הוא כותב שאדה"ז "אינו ממליץ לנהוג כך"³⁹!

ואמנם כי לירידי טרם נתיישרה סיבת ההבחנה במנהגנו בין 'אהבת עולם' שמיים הש"ץ בלחש לבין 'גאל ישראל' שמיים בקול. הנה לא בגלל זה רשאי אני לבנות מגדלות הפורחים באויר. ובכל זאת אולי יש לנמק ההבחנה על-פי המובא⁴⁰ בשם הרה"צ הר"ר מאיר מפרעמישלאן זי"ע, שהאסתפקתא בשולחן ערוך לעניין עניית 'אמן' על 'גאל ישראל' היינו בימים ההם, אבל עכשיו רוצים בשמים שיצחקו בקול רם "גאל ישראל" ... [ואילו בסיום ברכת 'אהבת עולם' הדיוק הוא שלא להפסיק בין אהבת השי"ת לישראל

(37) שם הע' 2.

(38) מהדורת תשס"ג, שהוטל עלי לבקר את החלק ההלכתי שלו בטרם הועלה על מכבש הדפוס.

(39) ולהעיר שהמש"ב (סי' סו ס"ק לה: "עצה אחרת יש ונכון לעשותה") הבין שכן המליצו לנהוג כן.

(40) בס' קדושת ישראל, הובא באוצר מנהגי חב"ד (תשרי - ע' צה).

(41) 'שיחות קודש' ע' 245.

(42) 'שיחות קודש' ח"ב ע' 486. קטע זה הושמט בספר השיחות שי"ל או מוגהים מכ"ק אדמו"ר זי"ע, ברם לע"ע לא הצלחתי לברר סיבת השמטתו, אם מפני שאינו תואם ההוראה ברישית מנהגנו שעל-פי הנהגת כ"ק אדמו"ר הרי"ץ נ"ע או מסיבה אחרת.

הלכות ומנהגי חב"ד

יום ראשון

ט"ו בסיוון

התחלת מאסרו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ בשנת תרפ"ז.

יום שני

ט"ז בסיוון

יום ראשון בלילה, אור ליום שני, סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - כל הלילה.

שבת קודש פרשת בהעלותך¹

י"ד בסיוון

בקריאת התורה מנמיכים מעט את הקול מ"ויהי העם כמתאוונים" עד "והמן כזרע גד הוא" ולא עד בכלל (יא,א-ו)².
פרקי אבות - פרק ב'³.

(1) בחו"ל - נשא (וראה ב'לוח השבוע' לשבוע שעבר, ההפסקות לעולים לתורה כמנהגנו).

(2) כן נהג הבעל-קורא בבית חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה, ומקורו מפריחדש סי' תכח, שכתב שנוהגין כך כדי "להראות שהם מתחרטים" על עוון המתאוונים. ומ"מ הזהיר שם, שיקרא בקול כזה שישמע כל הציבור גם את הפסוקים הללו, כמובן. ומציינים ללקוטי מהרי"ח (ח"ב סא,א) ולפירוש 'שערי רחמים' על שערי אפרים (ג,ג).

(3) בחו"ל - פרק א.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחינו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש